

УДК 347.1

Катерина Олегівна Скриннікова,

*старший викладач кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

З усіх благ наданих людству найважливішим благом є життя та здоров'я людини, ці блага повинні бути захищені всіма механізмами держави у сфері охорони здоров'я. В сучасних умовах реформування закладів охорони здоров'я не надається належної уваги правовому регулюванню відносин між пацієнтами та медичними закладами, що призводить до порушення прав як пацієнтів так і медичних працівників.

Дослідженням зазначеного питання неодноразово займалися науковці, зокрема такі як: С. Б. Булеца, І. В. Венедиктова, А. А. Герц, А. В. Савицька, О. І. Смотров, І. Я. Сенюта, С. Г. Стеценко, Р. Б. Майданик, М. М. Малєїна. Однак, на цей час, існують окремі питання, які не в повній мірі висвітлені в дослідженнях вчених, пов'язані з питаннями цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг.

Серед всього різноманіття відносин які існують у сфері охорони здоров'я особливу групу складають ті, які виникають безпосередньо між особою, яка надає медичні послуги (лікар, медичний заклад) і особою яка її отримує (пацієнт). Майже у всіх випадках такі відносини виникають на основі певної домовленості між лікарем (лікувальним закладом) і пацієнтом. У зв'язку із цим зовнішньою правовою формою вираження цієї домовленості буде виступати цивільно-правовий договір. [1, с. 45–46].

Проаналізувавши норми чинного законодавства, можна зробити висновок про відсутність чіткого визначення поняття договору про надання медичних послуг. До такої категорії договорів застосовуються загальні положення договору про надання послуг, визначені ст. 901–907 Цивільного кодексу України. Також, до таких специфічних правовідносин застосовуються норми Закону України «Про захист прав споживачів», однак у судовій практиці дедалі частіше виникають спірні питання щодо застосування вищезазначеного закону для відносин пов'язаних з наданням медичних послуг.

В судових рішеннях зазначають, що Закон України «Про захист прав споживачів» регулює відносини, що виникають з приводу придбання, замовлення, використання товарів (робіт, послуг) для власних побутових потреб. А предметом медичних послуг є особисті немайнові блага – життя і здоров'я, які не можуть бути віднесені до правовідносин, направлених на задоволення побутових потреб. Тобто. є неприпустимим застосування норм зазначеного Закону до регулювання відносин по наданню медичних послуг.

Також зауважують, що такі правові відносини є специфічними, а тому вимагають спеціального, особливого окремого регулювання, але на сьогодні в Україні не визначений

правовий статус пацієнта спеціальним законом про права пацієнтів. В загальному вигляді цей статус регламентований Законом «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [2].

Тобто хоча й існують спроби на законодавчому рівні врегулювати відносини у сфері надання медичних послуг, однак стверджувати що ці спроби є ефективними в повному обсязі не видається можливим. Питання про деталізацію прав пацієнтів та відповідно їх захисту також залишається відкритим.

І до теперішнього часу також відкритим залишається питання правового регулювання правовідносин між лікарем (медичним закладом) і пацієнтом.

На відміну від інших галузевих правовідносин, цивільні правовідносини завжди повинні базуватися на засадах рівності, самостійності та вільного волевиявлення їхніх учасників, що є ознакою диспозитивності цивільного права. Пацієнт та лікар (медичний заклад) – два самостійні і юридично рівні суб'єкти. Це означає, що жодна сторона не набуває правових переваг у відносинах, які мають регулюватися нормами цивільного права. [3].

Проте і досі ми не можемо сказати про притаманну рівність у відносинах лікар – пацієнт, оскільки ще немає усталеної правової поведінки пацієнтів у випадках, коли медична послуга надана не якісно або не в повному обсязі.

В Європі до такого роду правовідносин застосовується партнерська модель, тобто пацієнт звертаючись до медичного закладу за отриманням медичної послуги має чітко визначений перелік як прав так і обов'язків, а лікар надаючи пацієнту медичну послугу, в свою чергу, так само має чітко визначений перелік прав та обов'язків.

Чи можемо ми сказати про те, що в Україні відносини пацієнта та лікаря мають партнерський характер? З впевненістю сказати про наявність засад партнерства ми не можемо, однак з проведенням медичної реформи в Україні деякі спроби все ж таки почали з'являтися, а саме у пацієнтів з'явилась можливість обрати для себе медичний заклад в якому вони бажать отримувати медичну послугу та самостійно визначаються з лікарем.

Тобто ми можемо констатувати, що дане дискусійне питання все ж таки має перспективу для подальшого вирішення, однак для більш точного та продуктивного вирішення проблеми цивільно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг було б прийняття окремого нормативно-правового акту, який би закріпив наявні права та обов'язки як пацієнтів так і лікарів.

Список бібліографічних посилань

1. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2016. 421 с.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.
3. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. Київ : Юрінком Інтер, 2010. Кн. 1. 2010. 976 с.

Одержано 14.03.2018